

Schoolondersteuningsprofiel

Educatief Centrum

Perspectief Werk(t)!

Datum: juni 2020

Door: Merel Elbersen en Françoise Oliveira

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 – Algemene gegevens	5
1.1 Missie en Visie Horizon Onderwijs.....	5
1.2 Wat voor soort school is het Educatief Centrum?	5
1.3 Profilering van de school	5
1.4 Perspectief Werk(t)! – Onze speerpunten en doelen	6
Hoofdstuk 2 – De inrichting van de school	7
2.1 Aannamebeleid	7
2.2 Onderwijsaanbod	7
2.2.1 Interne stagebedrijven	7
2.2.2 Voorbereidend ROC (V-ROC)	9
2.2.3 Entreeopleiding.....	9
2.2.4 Sport, cultuur en vrijetijdsbesteding	9
Hoofdstuk 3 – De ondersteuningsstructuur	10
3.1 Basisondersteuning	10
3.1.1 Pedagogisch Klimaat	10
3.1.2 Mentor, Interne Stagebegeleiders (ISB-ers), docent Bedrijfsklas, Trajectbegeleider, Jobcoach...10	
3.1.3 Voortgangsgesprekken/OPP.....	11
3.1.4 ART.....	11
3.1.5 Intern Begeleider	11
3.1.6 Schoolmaatschappelijk Werk	11
3.1.7 Mediator	11
3.1.8 Voorlichtingen en thema avonden	11
3.1.9 Leerlingenraad.....	11
3.1.10 Externe betrokkenen	12
3.2 Aanvullende ondersteuning	13
3.2.1 De Commissie van Begeleiding	13
3.2.2 Leerlingbesprekingen.....	13
3.2.3 Externe betrokkenen van het Educatief Centrum.....	13
3.3 Intensieve ondersteuning	13
3.3.1 CvB Breed.....	13
3.3.2 GGZ	13
3.3.3 Afwijken van de onderwijstijd	13
3.3.4 Zorgmelding.....	14
Hoofdstuk 4 – Ambities	15
4.1 Basisondersteuning	15
4.1.1 Pedagogisch klimaat.....	15
4.1.2 Aanpassingen binnen het onderwijsaanbod.....	15
4.1.3 Ondersteuning in het ISB en in de klas	15
4.1.4 Psycho-educatie aan het team	15
4.1.5 Verzuimprotocol en verzuimcoördinator	16
4.1.6 Ouderbetrokkenheid verhogen.....	16
4.2 Aanvullende ondersteuning	16

4.2.1 Trainingen en begeleiding op indicatie	16
4.3 Intensieve ondersteuning	16
4.3.1 GGZ hulpverlening binnen de school.....	16
Tot slot	16

Inleiding

Het schoolondersteuningsprofiel wordt in vier hoofdstukken beschreven.

Hoofdstuk 1: de algemene gegevens van het Educatief Centrum de onderwijs- en ondersteuningsvisie.

Hoofdstuk 2: de inrichting van het Educatief Centrum inclusief het onderwijsaanbod.

Hoofdstuk 3: de ondersteuningsstructuur op het Educatief Centrum, inclusief de verschillende ondersteuningsmogelijkheden.

Hoofdstuk 4: de ambities van de ondersteuning op het Educatief Centrum.

Hoofdstuk 1. Algemene gegevens

Educatief Centrum
Schiemond 8
3029 NP Rotterdam
Tel: 088-9962800
Mail: educatiefcentrum@horizon.eu
Website: www.horizon.eu/educatief-centrum

1.1 Missie en Visie Horizon Onderwijs

Missie

Iedereen wil iets bereiken, iedereen wil iets betekenen. Horizon helpt je om weer regisseur te worden van je eigen bestaan. Horizon behandelt, begeleidt en ondersteunt leerlingen en gezinnen bij positieve gedragsverandering. Horizon biedt specialistische zorg en onderwijs en leert hen hoe ze de regie over hun eigen leven (terug) kunnen krijgen. Het doel is dat zij op eigen wijze en met verantwoordelijkheid deel kunnen nemen aan het maatschappelijke leven.

Visie

Horizon ziet in iedere mens een persoonlijkheid met kwaliteiten en de ambitie om te presteren en zich te ontplooiën. Door problemen in de leefomgeving, gedragsproblemen of -stoornissen is het voor sommige leerlingen moeilijk om zich als zodanig te ontwikkelen. Door een stabiele en veilige omgeving te creëren, waar de leerling de opvoeding, zorg en het onderwijs krijgt die hij/zij nodig heeft, kan hij/zij zichzelf ontwikkelen tot een zelfstandig mens met dromen en mogelijkheden. Ouders worden begeleid om de leerling hierin te ondersteunen.

1.2 Wat voor soort school is het Educatief Centrum?

Het Educatief Centrum is een school, gespecialiseerd in het bieden van onderwijs aan leerlingen met (ernstige) gedragsproblematiek en leerlingen die langdurig thuis hebben gezeten. Leerlingen vanaf 15,5 jaar zijn welkom op het Educatief Centrum. Binnen het Educatief Centrum willen we leerlingen klaarstomen voor een arbeidsplek binnen de maatschappij door middel van een leerwerktraject of het behalen van een Entreediploma (MBO, niveau 1).

1.3 Profilering van de school

Onze leerlingen hebben allerlei kwaliteiten. Toch hebben ze lastig gedrag, verzuim, problemen met docenten en medeleerlingen wat hen tot probleemleerling bestempelt: een leerling die door gedragsproblemen niet (meer) op een reguliere school terecht kan. Maar wat is een probleemleerling? Onze leerlingen zijn, net zoals alle andere jongeren, vooral leerlingen met dromen en verwachtingen. Dromen van een mooie toekomst, die vast dreigt te lopen omdat de leerlingen al langere tijd hun draai niet hebben kunnen vinden binnen het onderwijs. Dit kan zijn ontstaan door een wisselwerking tussen probleemgedrag, een achterstand op gebied van didactiek en/of door problemen binnen de thuissituatie. Leerlingen van onze school zijn afkomstig van uiteenlopende schoollocaties waar zij zijn vastgelopen, zowel binnen het regulier onderwijs als binnen het voortgezet speciaal onderwijs. Bij onze leerlingen is er vaak sprake van meerdere schoolwisselingen en/of verwijderingen in hun schoolloopbaan. Het Educatief Centrum zet juist voor deze leerlingen de deur open. Het Educatief Centrum biedt meer begeleiding, structuur en vooral: een echte nieuwe kans.

Op het Educatief Centrum benoemen en stimuleren we de sterke en positieve kanten van de leerling en zetten we samen alles op alles om die mooie toekomst in zicht te krijgen en te houden. Op deze school is plek voor 100 leerlingen binnen interne stagebedrijven en klassen. In de klassen wordt gewerkt naar een Entreediploma.

De leerlingen komen veelal uit Rotterdam en omstreken. De meeste leerlingen reizen zelfstandig met het openbaar vervoer naar school.

1.4 Perspectief Werk(t)! - Onze speerpunten en doelen

Wij ondersteunen leerlingen in hun ontwikkeling door hen dusdanige onderwijsleersituaties aan te bieden zodat ze zich zowel in emotioneel, sociaal als didactisch opzicht zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen. Door een stabiele en veilige omgeving te creëren waar de leerling naast onderwijs ook ondersteuning kan krijgen, kan hij/ zij zich ontwikkelen tot een zelfstandig mens met dromen en mogelijkheden. Ouder(s)/ opvoeder(s) worden begeleid om hun kind hierin te ondersteunen.

Ons doel is om:

- onze leerlingen uit te laten stromen naar een passende arbeidsplek. Dit is mogelijk via het leerwerktraject met het behalen van branchegerichte certificaten of door middel van de maritieme opleiding waar jongeren worden voorbereid op een baan in de binnenvaartsector;

óf

- leerlingen met het juiste perspectief en niveau hun Entreediploma te laten behalen. Dit doen we in samenwerking met het MBO. Met een Entreediploma kunnen de leerlingen uitstromen naar een passende arbeidsplek of een vervolgopleiding binnen het MBO.

Op deze manier kunnen leerlingen via verschillende wegen worden voorbereid op een plek op de arbeidsmarkt; Perspectief Werk(t)!.

Hoofdstuk 2. De inrichting van de school

2.1 Aannamebeleid

De volgende aanmeldingscriteria worden gehanteerd:

- De leerling is aangemeld bij Horizon, Onderwijs en Zorg Ondersteuning (OZO); de aanmelding is gedaan door de wettelijk vertegenwoordiger van de leerling;
- De leerling is in het bezit van een geldige toelaatbaarheidsverklaring (TLV) afgegeven door het betrokken Samenwerkingsverband (SWV);
- De leerling is minimaal 15,5 jaar (16,5 jaar voor de maritieme opleiding);
- Het IQ van de leerling ligt boven de 70.

Wanneer er sprake is van een van onderstaande punten zal de school overleggen of én hoe een leerling alsnog geplaatst kan worden, met aanvullende ondersteuning die niet vanuit de reguliere TLV gelden bekostigd kunnen worden:

- Indien er sprake is van een IQ tussen de 65 en 70;
- Als de leerling zich mondeling niet of onvoldoende kan uitdrukken in/ begrip heeft van de Nederlandse taal;
- Indien er sprake is van fysieke, visuele en/of auditieve beperkingen die het onderwijsproces op het Educatief Centrum belemmeren;
- Indien er sprake is van verslavingsproblematiek die het onderwijsproces op het Educatief Centrum belemmert;
- Indien de onderwijsbehoefte van de leerling het ondersteuningsaanbod van het Educatief Centrum overstijgt.

2.2 Onderwijsaanbod

Binnen het intern stagebedrijf (ISB) en de klassen wordt gewerkt met de basismethodiek "Master!". De methodiek is gebaseerd op oplossingsgericht werken, handelingsgericht werken, systeemgericht werken en op Persoonlijk Meesterschap. Het is een richtlijn die leerlingen en medewerkers in het onderwijs ondersteunt om gestelde doelen te behalen. Deze samenwerking werkt er naar toe om leerlingen te leren regie te hebben over hun eigen leven. Leerlingen houden hun eigen ontwikkeling bij in een portfolio, de Mybox.

2.2.1 Interne Stagebedrijven (ISB)

Binnen het ISB wordt praktijkgericht onderwijs gegeven. Leerlingen leren in interne en externe stages competenties en vaardigheden die zij nodig hebben om door te stromen naar de arbeidsmarkt. Ook worden ze ondersteund bij het vinden van een zinvolle vrijetijdsbesteding. We maken hierbij gebruik van de methodiek "Aan de slag". Leerlingen verwerven werknemersvaardigheden in een ISB. Deze werknemersvaardigheden zijn binnen het EC verdeeld over tien competenties, te weten: Afspraken nakomen, Leervermogen, Doorzettingsvermogen & Motivatie, Samenwerken & Collegialiteit, Communiceren, Nauwkeurigheid, Zelfstandigheid, Productiviteit, Representativiteit, Stressbestendig en flexibel zijn. Wekelijks wordt de voortgang op deze competenties besproken met de leerling. De leerling kan zich gedurende het traject op iedere competentie ontwikkelen van een beginner naar een expert. Op die manier worden de verworven competenties in kaart gebracht.

Binnen de ISB's wordt gebruik gemaakt van de methodiek "Aan de slag".

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- We leiden leerlingen op naar arbeid met de nadruk op:
  - Het ondersteunen van de loopbaankeuze;
  - Het aanleren van werknemersvaardigheden in interne en/of externe stages;

Het interveniëren in meerdere leefgebieden als er sprake is van belemmerende problematiek;
Het benutten van positieve invloeden uit de leefgebieden van de leerling.

-Een leerroute voor een leerling verloopt volgens vier fasen:

1. Intake en planvorming
2. Voorbereiding op arbeid = interne stage
3. Transitie = combinatie van interne en/of externe stages
4. Uitstroom

- We bieden een leerroute op maat voor de leerling.

Het EC heeft op dit moment de beschikking over twee interne stagebedrijven: Horeca en Ambacht. Leerlingen doen vakspecifieke kennis op binnen deze ISB's. Daarnaast is het voornaamste doel dat zij werknemersvaardigheden verwerven, ongeacht welk beroep zij later zullen gaan uitvoeren. Het is dus niet altijd het geval dat leerlingen vanuit een bepaald ISB automatisch doorstromen naar een werkplek binnen deze sector. We kijken bij een passende uitstroombekendheid voornamelijk naar de werknemersvaardigheden en de interesse van de leerling.

ISB Horeca

Binnen het ISB Horeca leren de leerlingen de basis praktijkvaardigheden van het vak Horeca. Leerlingen verzorgen de horecaopdrachten binnen school onder begeleiding van de interne stagebegeleider, o.a. het bereiden en uitserveren van de lunch op school. Wanneer zij voldoende werknemersvaardigheden hebben opgedaan is de volgende stap dat de leerlingen onder begeleiding van de interne stagebegeleider externe opdrachten verzorgen, o.a. catering en het meedraaien in een restaurant. Leerlingen kunnen uitstromen naar een extern bedrijf. Het Educatief Centrum heeft verschillende samenwerkingsrelaties met externe partijen, dit verloopt via begeleiding van de jobcoach.

ISB Ambacht

Binnen het ISB Ambacht maken leerlingen zich verschillende vaardigheden eigen op het gebied van ambachtelijke beroepen. Hierbij valt te denken aan houtbewerking, lassen, schilderen en metselwerk, eventueel in samenwerking met externe partijen. Wanneer zij voldoende vaardigheden hebben opgedaan is de volgende stap dat de leerlingen onder begeleiding van de interne stagebegeleider externe opdrachten verzorgen. Deze opdrachten kunnen binnen de school of ter plaatse voor een externe opdrachtgever worden uitgevoerd. De laatste stap is het uitstromen naar arbeid onder begeleiding van de jobcoach.

Samenwerking met externe partijen

Voor bovenstaande interne stagebedrijven zijn diverse samenwerkingen aangegaan tussen het Educatief Centrum en het bedrijfsleven/externe partijen. Deze bedrijven zijn regelmatig fysiek in de school aanwezig. Hierdoor kunnen we leerlingen sneller laten doorstromen richting de arbeidsmarkt wanneer zij beschikken over voldoende werknemersvaardigheden.

Maritieme opleiding

Op het Educatief Centrum is er de mogelijkheid om binnen gemiddeld drie maanden het diploma Matroos Binnenvaart te behalen. Leerlingen volgen een programma op het opleidingsschip de Mate. In een traject van gemiddeld drie maanden krijgen de leerlingen alle facetten mee die horen bij het leven aan boord, door een aanbod van praktijkklussen, onderwijs en training. Leerlingen verblijven drie aaneengesloten dagen (twee nachten) aan boord en volgen een dag onderwijs aan wal. Daarna helpen we de leerlingen aan een stage/werkplek op een binnenvaartschip. De leerlingen worden minstens één kalenderjaar begeleid om ervoor te kunnen zorgen dat ze hun baan in de binnenvaart behouden en succesvol voortzetten. Om deel te kunnen nemen aan het traject binnen de Mate moet een leerling beschikken over een zwemdiploma A en deze kunnen overhandigen. Er vindt vóór plaatsing een proefweek plaats. In deze week draait de leerling een week mee aan boord. Wanneer dit vanuit de leerling en vanuit het EC als positief ervaren wordt, vindt er een intakegesprek plaats. Daarnaast voert een arts een medische keuring uit. De leerling kan pas daadwerkelijk starten met het traject wanneer hij/zij medisch is goedgekeurd. Binnen de medische keuring wordt o.a. gekeken naar de lichamelijke gesteldheid en de zintuiglijke vaardigheden van de leerling.

Bedrijfsklas

De leerlingen van de ISB Horeca en Ambacht en de Maritieme opleiding kunnen binnen de bedrijfsklas theoretisch onderwijs volgen. Het aanbod bestaat uit: Algemeen Vormend Onderwijs - AVO (Nederlands, Rekenen en Engels), beroepsoriëntatie, sollicitatietraining en branchegerichte certificaten. De branchegerichte certificaten die behaald

kunnen worden zijn VCA, heftruck en reachtruck. Voor de AVO vakken kunnen IVIO-certificaten behaald worden waarmee een leerling kan aantonen dat hij/zij een bepaald niveau beheerst op gebied van Nederlands of Rekenen.

2.2.2 Voorbereidend ROC (V-ROC)

Binnen het V-ROC traject brengen we de leerlingen schoolse vaardigheden bij die zij nodig hebben om door te stromen naar de interne Entreeopleiding. Ook zullen de leerlingen in deze periode laten zien dat zij stage kunnen lopen op een externe stageplek. De duur van het traject is afhankelijk van de voortgang van de leerling, gemiddeld doen leerlingen een half jaar tot een jaar over dit traject.

Binnen het V-ROC traject wordt gewerkt met thematisch onderwijs. De onderwerpen die binnen de Entreeopleiding een grote rol innemen, worden hier uitvoerig behandeld. Voor de vakken Nederlands en Rekenen wordt gewerkt met de methode Deviant. Leerlingen werken op referentieniveau 1F. Voor het vak Burgerschap wordt gewerkt met de methode Kies 1. Daarnaast wordt er les gegeven in de vakken Studievaardigheden (methode: Breingeheimen), Werknemersvaardigheden (methode: Strux) en Sociale vaardigheden (Mybox). Daarnaast worden voor Nederlands aanvullende onderdelen behandeld, waaronder het schrijven van een boekverslag, het houden van een spreekbeurt en het schrijven van sollicitatiebrieven en een CV.

Om door te stromen naar de Entreeopleiding zullen de leerlingen onder begeleiding van de mentor een assessment doen, een deel van dit assessment wordt gedurende het V-ROC traject afgenomen. Er wordt gewerkt met o.a. een checklist waarin de schoolse en stagevaardigheden worden beoordeeld. Als blijkt dat de doorstroom naar de Entreeopleiding niet haalbaar is, stromen zij door naar een Intern Stage Bedrijf (ISB).

2.2.3 Entreeopleiding

Leerlingen met een positief advies uit de V-ROC klas kunnen in september of februari instromen in de Entreeklas. Dit verloopt in samenwerking met het Albeda Startcollege. Zij nemen dan ook de examinering voor hun rekening, waarbij de opleiding afgesloten wordt met een Entreediploma. Voor de vakken Nederlands en Rekenen wordt hoofdzakelijk gewerkt met de methodes van Deviant, referentieniveau 2F. Voor het vak Burgerschap wordt gewerkt met de methode Kies 2.

De opleiding duurt één schooljaar. Het onderwijs dat aangeboden wordt, ligt op het referentieniveau 2F. Halverwege de opleiding krijgt iedere leerling een studieadviesgesprek. Hierin wordt het vervolgtraject van de leerling vastgelegd:

1. Na het behalen van een diploma stroomt de leerling door naar arbeid. De jobcoach zal hierin begeleiding bieden.
2. De leerling stroomt door naar een reguliere MBO 2 opleiding. De Entreedocent zorgt voor een goede overdracht naar de volgende school.
3. De opleiding wordt stopgezet. De leerling stroomt door naar een ISB of er worden mogelijkheden buiten de school gezocht.

2.2.4 Sport, cultuur en vrijetijdsbesteding

Voor alle leerlingen op het EC worden er sportlessen aangeboden door een vakleerkracht. Daarnaast vinden er gastlessen plaats, aangeboden vanuit verschillende organisaties. Leerlingen die geïnteresseerd zijn, kunnen worden opgegeven voor wekelijkse muzieklessen. Tevens worden er culturele en kunstzinnige lessen gegeven waarbij leerlingen creatief en praktisch bezig zijn. Ten slotte gaan leerlingen regelmatig op maatschappelijke excursies.

Hoofdstuk 3. De ondersteuningsstructuur

De ondersteuningsstructuur van het Educatief Centrum zullen we beschrijven in drie niveaus: basisondersteuning (groen), aanvullende ondersteuning (geel) en intensieve ondersteuning (rood). De basisondersteuning is de ondersteuning die aan alle leerlingen wordt geboden. De aanvullende ondersteuning is de ondersteuning voor leerlingen bij wie de basisondersteuning niet voldoende is en extra begeleiding noodzakelijk is, die geïndiceerd en geboden wordt door de Commissie van Begeleiding (CvB). Bij een leerling voor wie behandeling/zorg ter ondersteuning van het onderwijs noodzakelijk en voorliggend is, is er sprake van het intensieve ondersteuningsaanbod. Dit zijn vaak leerlingen bij wie schooluitval dreigt. Het ondersteuningsaanbod wordt in dit geval geleverd door o.a. de Geestelijke GezondheidsZorg (GGZ) of andere externe betrokkenen. Tijdens het vaststellen van het OPP wordt besloten binnen welk ondersteuningsniveau een leerling valt. Dit wordt op basis van het dossier vanuit de voorgaande scholen en de eerste observatieperiode op school ingeschat. Gedurende het traject kan er echter ook van ondersteuningsniveau veranderd worden.

3.1 Basisondersteuning

Het Educatief Centrum streeft ernaar een zo'n breed en stevig mogelijke basis aan ondersteuning te bieden zodat het percentage leerlingen dat gebruik maakt van het aanvullende of intensieve ondersteuningsaanbod afneemt. Binnen de basisondersteuning wordt altijd de samenwerking gezocht met ouders/verzorgers en betrokken hulpverlening. Hieronder wordt nader toegelicht waaruit de basisondersteuning bestaat en wie deze ondersteuning biedt.

3.1.1 Pedagogisch klimaat

Het EC staat voor een klimaat dat gebaseerd is op respect voor jezelf, de ander en de omgeving. Het pedagogische klimaat is erop gericht dat:

1. onze leerlingen positieve ervaringen opdoen en het prettig vinden om aanwezig te zijn.
2. we onze leerlingen kennen en geïnteresseerd zijn in wat ze willen, kunnen en doen.
3. de leerling zelf doelen stelt en wij hem/haar begeleiden en sturen waar dit nodig is.
4. onze leerlingen zichzelf kunnen zijn en er een vertrouwensband met de leerling wordt opgebouwd.
5. er ruimte is voor ieders mening en dat de interne stagebegeleider en mentor voor rust zorgen tijdens hun lessen.
6. er wordt gewerkt met het principe van herstelrecht. Deze aanpak stelt de veroorzakers van onrecht in staat om misstappen constructief te herstellen. Conflicten worden voorkomen of aangepakt.

Docenten en ISB-ers passen de uitgangspunten van handelingsgericht werken (HGW) toe. Bij HGW stem je als docent het onderwijs doelgericht af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen en bepaal je hoe om te gaan met verschillen tussen leerlingen. HGW maakt het onderwijs 'passend' voor elke leerling. Dit zorgt ervoor dat wij altijd proberen om 'maatwerk' aan te bieden. Per leerling wordt bekeken wat voor hem/haar het meest passende traject is. hoe we dit het best kunnen vormgeven en wat hiervoor nodig is. Het EC betreft daarbij alle partijen: school, leerling, ouders (ervaringsdeskundigen) en externe adviseurs.

3.1.2 Mentor, Interne Stagebegeleiders (ISB-ers), docent Bedrijfsklas, Trajectbegeleider en Jobcoach

Iedere V-ROC klas en Entreeklas heeft een vaste mentor. De mentor biedt theoretisch onderwijs en stagebegeleiding. De mentoren richten zich op individuele leerlingen maar ook op de groep als geheel. Op klassenniveau komen zaken aan de orde als studievaardigheden, maatschappelijke thema's en sociale vaardigheden. De mentor houdt in de gaten dat de leerling de in het ontwikkelingsperspectief (OPP) gestelde doelen haalt, signaleert wanneer dat in gevaar komt en evalueert regelmatig met de leerling en zijn ouders/verzorgers. De mentor signaleert eventuele problemen en ondersteuningsvragen, voert gesprekken met leerlingen en overlegt met de CvB indien er aanvullende ondersteuningsvragen zijn.

Elk ISB heeft een interne stagebegeleider (ISB-er). De ISB-er biedt praktijkgericht onderwijs. De ISB-er is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders. Door middel van opdrachten binnen het vakgebied ondersteunt de ISB-er de ontwikkeling van werknemersvaardigheden bij de leerlingen. De ISB-ers richten zich op individuele leerlingen maar ook op de groep als geheel. De ISB-er houdt in de gaten dat de leerling de in het ontwikkelingsperspectief (OPP) gestelde doelen haalt, signaleert wanneer dat in gevaar komt en evalueert regelmatig met de leerling en zijn ouders/verzorgers. De ISB-er signaleert eventuele problemen en ondersteuningsvragen, voert gesprekken met leerlingen en overlegt met de trajectbegeleider en de CvB indien

er aanvullende ondersteuningsvragen zijn. Onderdelen als studievaardigheden, maatschappelijke thema's en sociale vaardigheden komen aan de orde in de bedrijfsklas. De trajectbegeleider ondersteunt de leerling en/of ISB-ers in het vormgeven van interne en externe trajecten. De jobcoach verstrekt informatie en adviseert met betrekking tot de externe stages van de leerlingen. Het perspectief van de leerling staat hierbij centraal.

3.1.3 Voortgangsgesprekken/OPP

De voortgang van leerlingen wordt vastgelegd in het OPP (Ontwikkelingsperspectiefplan) en daaraan wordt een gesprekscyclus gekoppeld. Tussen elke vakantie in vinden gesprekken plaats met leerling, ouders/verzorgers en betrokkenen. In deze gesprekken komen o.a. het OPP, de MyBox, de checklist en het studieadvies aan de orde. Daarnaast wordt de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen gevolgd. Dit doen wij door middel van Zien!, dit is een systeem waarmee het sociaal emotioneel functioneren van een leerling in beeld gebracht wordt.

3.1.4 ART

De leerlingen van het ISB en de V-ROC klassen krijgen drie keer per week de ART training aangeboden (Agression Replacement Training). Deze training wordt aangeboden door een gecertificeerd ART trainer samen met de mentor/ISB-er. De training wordt groepsgewijs aangeboden, maar kan ook op indicatie individueel geboden worden. Binnen deze training ontwikkelen leerlingen vaardigheden op sociaal- emotioneel gebied zodat zij beter voorbereid zijn op werk en/of vervolgopleiding. De training bestaat uit drie onderdelen:

1. Moreel redeneren. Tijdens dit onderdeel leren de leerlingen om zich in een ander te verplaatsen.
2. Boosheidscontrole. Dit onderdeel richt zich op het versterken van de zelfcontrole en het verminderen van agressie.
3. Sociale vaardigheden. Bij dit onderdeel wordt sociaal gedrag aangeleerd door middel van gedragsoefeningen.

3.1.5 Intern Begeleider (IB-er)

De intern begeleider (IB-er) adviseert vanuit de deskundigheid op didactisch gebied en is verantwoordelijk voor de didactische component in het OPP. Ze bekijkt met haar didactische achtergrond de nieuwe aanmeldingen om te bezien in welke klas een leerling het best geplaatst kan worden. Tevens is de IB-er verantwoordelijk voor de aangeboden lesstof en de leerlijnen binnen de verschillende trajecten op het EC. Samen met de docent of ISB-er bepaalt de IB-er de arrangementen waarmee in de klas gewerkt wordt en ondersteunt bij de uitvoerende taken van de docenten. De IB-er voert structureel klassenobservaties uit. Zij let dan vooral op klassenmanagement en actief leren. De IB-er is lid van de Commissie van Begeleiding (paragraaf 3.2).

3.1.6 Schoolmaatschappelijk werk (SMW-er)

De schoolmaatschappelijk werker (SMW-er) adviseert vanuit de deskundigheid op het gebied van de opvoedingsondersteuning aan ouders met gedragsmoeilijke jeugdigen en vanuit de "ketenkennis" van de jeugdzorg. De SMW-er vervult de brugfunctie tussen de leerling, de ouder, de school en de zorg. De SMW-er verwijst en coördineert bij diverse hulpvragen. Zij ondersteunt ook de mentoren en ISB-ers bij huisbezoeken. Tevens is de SMW-er de vertrouwenspersoon voor leerling en ouders op het EC. De SMW-er is lid van de Commissie van Begeleiding (paragraaf 3.2).

3.1.7 Mediator

De mediator vervult een belangrijke rol ten aanzien van het pedagogisch klimaat binnen de school. In geval van een time-out of conflict is de mediator de eerste persoon die benaderd wordt om de jongere op te vangen en te bemiddelen tussen de mentor of ISB-er en de jongere.

3.1.8 Voorlichtingen en thema-avonden

Op het EC worden binnen de klassen en ISB's voorlichtingen gegeven rondom actuele thema's zoals drugspreventie, seksualiteit en maatschappelijke betrokkenheid. Daarnaast worden diverse thema-avonden voor ouders georganiseerd.

3.1.9 Leerlingenraad

Op het Educatief Centrum is een leerlingenraad geïnstalleerd, waarin zowel leerlingen als medewerkers zitting hebben. De leerlingenraad komt regelmatig bijeen en de jongeren en medewerkers hebben dan de gelegenheid met elkaar van gedachten te wisselen over de gang van zaken op het Educatief Centrum.

3.1.10 Externe betrokkenen

Bij onze leerlingen zijn regelmatig verschillende hulpverleningsinstanties betrokken, zoals wijkteam, jeugdbescherming, ambulante hulpverlening en begeleiding vanuit woongroepen. Vanuit het Educatief Centrum wordt actief contact gezocht en onderhouden om de ondersteuning rondom een leerling op elkaar af te stemmen.

3.2 Aanvullende ondersteuning

De aanvullende ondersteuning richt zich op leerlingen die naast de basisondersteuning extra begeleiding nodig hebben. Deze ondersteuning bestaat uit aanvullende expertise die aanwezig is binnen de school, daarnaast vindt extra afstemming plaats met externe hulpverlening of wordt deze ingeschakeld. Hieronder wordt nader toegelicht waaruit de aanvullende ondersteuning bestaat en wie deze ondersteuning biedt.

3.2.1 De Commissie van Begeleiding (CvB)

De CvB heeft een centrale rol in de leerlingenzorg. Deze commissie monitort, stuurt en begeleidt het onderwijsleerproces van leerlingen. De taak van de CvB ligt in de advisering en aansturing aangaande de sociaal emotionele- en de didactische ontwikkeling van de jongeren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de verschillende expertises. Daarnaast kent de CvB ook beleidsmatige taken die zich richten op de borging en/of verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en bewaakt daarmee ook of de basisondersteuning toereikend is. De CvB bestaat uit de schoolleider, gedragswetenschapper, intern begeleider en schoolmaatschappelijk werker. Hieronder wordt de rol van de schoolleider en gedragswetenschapper beschreven.

De schoolleider is voorzitter van de CvB en zorgt voor het maken van afspraken en controleert de voortgang hiervan. De gedragswetenschapper vertaalt dossierinformatie en geeft adviezen vanuit pedagogisch, psychologisch en onderwijskundig oogpunt. Daarnaast voert de gedragswetenschapper handelingsgerichte diagnostiek (persoonlijkheids- en/of intelligentieonderzoek) uit en geeft naar aanleiding hiervan handelingsgerichte adviezen. Tevens zorgt de gedragswetenschapper ervoor dat er structureel observaties in alle klassen plaatsvinden. Deze observaties zijn gericht op het pedagogisch klimaat, de interactie tussen leerling en docent en die tussen leerlingen onderling.

Voor de taken en werkzaamheden van de intern begeleider en de schoolmaatschappelijk werkster wordt verwezen naar paragraaf 3.1.

3.2.2 Leerlingbesprekingen

Hierbij zijn aanwezig de betrokken CvB leden en mentor/ISB-er en eventueel andere betrokkenen vanuit school (jumbo, trajectbegeleider, bedrijfsklasdocent). De voortgang van de leerlingen worden driewekelijks besproken tijdens de leerlingbesprekingen. De mentor/ISB-er inventariseert welke leerlingen besproken moeten worden en formuleert een hulpvraag. Het uitgangspunt hierbij is de vraag of een leerling voldoende voortgang boekt met de basisondersteuning of dat er meer nodig is. De aanvullende ondersteuning kan o.a. bestaan uit:

- inzet van individuele gesprekken uitgevoerd door een van de CvB-leden, afhankelijk van de hulpvraag
- diagnostiek, gericht op schools functioneren (door gedragswetenschapper van school)
- didactische aanpassingen ten behoeve van het onderwijsleerproces door de IB-er
- een tijdelijk aangepast lesprogramma
- inzet van externe hulpverlening (bv. inschakelen van wijkteam en/of hulpverleners die gekoppeld zijn aan de school in samenwerking met de SMW-er).

Alle acties worden vastgelegd in het leerlingendossier. Hiervoor maakt het Educatief Centrum gebruik van Somtoday.

3.2.3 Externe betrokkenen van het Educatief Centrum

3.2.3.1 Schoolverpleegkundige

De schoolverpleegkundige is op aanvraag op school aanwezig, daarnaast houdt ze één keer per periode een spreekuur op school. De schoolverpleegkundige is betrokken bij de begeleiding rond ziekteverzuim op school. Leerlingen die frequent verzuimen of ziek zijn, kunnen worden aangemeld bij de schoolverpleegkundige. De schoolverpleegkundige adviseert ouders, leerlingen en de school over deelname aan het lesprogramma. De leerplichtambtenaar wordt op de hoogte gesteld indien er een afwijkend lesprogramma geadviseerd wordt. De leerplichtambtenaar kan ook zelf verwijzen naar de schoolverpleegkundige.

3.2.3.2 Medewerker alcohol- en drugspreventie

Op aanvraag komt een preventiewerker van Youz (onderdeel van Bouman-GGZ) onze leerlingen voorlichting geven over alcohol en drugs. Leerlingen kunnen op indicatie worden uitgenodigd bij vermoedens van, of vragen over middelengebruik. De voorlichting heeft als doel leerlingen objectieve informatie te verschaffen, ontbrekende kennis aan te vullen en foutieve aannames te corrigeren.

Youz is er ook voor ouders. Ouders en leerlingen die vragen hebben over alcohol en drugs, gamen, gokken en andere vormen van verslaving kunnen contact opnemen met de Youz-medewerker.

3.2.3.3 Leerplicht

Het Educatief Centrum onderhoudt nauw contact met de leerplichtambtenaar. De leerplichtambtenaar is regelmatig op de locatie aanwezig. Leerlingen die in aanmerking komen voor een verzuimmelding worden uitgenodigd voor een gesprek met de leerplichtambtenaar. Dit gesprek vindt bij voorkeur plaats op school. In overleg met school en eventueel externe betrokkenen wordt een passende aanpak/actie ingezet. Dit kan variëren van een officiële waarschuwing, extra inzet van hulpverlening, tot het opmaken van een proces verbaal (bij veelvuldig verzuim).

3.2.3.4. Wijkagent

Er is een structureel overleg met de wijkagent om ontwikkelingen en opvallendheden in de wijk of op school met elkaar te delen. Een aantal keer per schooljaar ondersteunt de wijkagent met kluisjescontroles. Op aanvraag kan de wijkagent preventieve voorlichtingen organiseren op school over bijvoorbeeld het gebruik van vuurwerk.

3.3 Intensieve ondersteuning

De intensieve ondersteuning richt zich op leerlingen bij wie schooluitval dreigt vanwege verschillende redenen. Bij deze leerlingen is behandeling/zorg ter ondersteuning van het onderwijs noodzakelijk en voorliggend. De CvB schakelt bij deze leerlingen zo snel mogelijk externe hulpverlening in.

Hieronder wordt nader toegelicht waaruit de intensieve ondersteuning bestaat en wie deze ondersteuning biedt.

3.3.1 CvB Breed

Het EC hecht veel waarde aan een goede samenwerking met alle medewerkers van instellingen waarmee onze leerlingen in aanraking kunnen komen. De nodige deskundigheid hebben we samengebracht in een actief CvB Breed overleg, dat minimaal viermaal per jaar bijeenkomt. Aan het overleg nemen het CvB en diverse ketenpartners deel, zoals de leerplichtambtenaar, de schoolverpleegkundige, de consulent van het samenwerkingsverband, de medewerker alcohol- en drugspreventie en op afroep de wijkagent.

In het CvB Breed wordt dieper ingegaan op casussen waarbij schooluitval dreigt. In een multidisciplinair verband kan de analyse van de problematiek verder worden uitgewerkt om vervolgens de passende ondersteuning in te zetten. Daarnaast worden ook diverse thema's besproken waarin de samenwerking met de partners belangrijk is.

3.3.2 GGZ

Een deel van de leerlingen op het EC loopt vast op meerdere leefgebieden: thuis, op school en in het sociale netwerk. In een aantal gevallen wordt de problematiek extra gecompliceerd vanwege psychische/psychiatrische problemen. Naast de problematiek van de leerling, kan er sprake zijn van gezinsproblematiek. Het gaat dan om opvoedings- en communicatieproblemen, psychische problemen, verslavingsproblematiek en/of een verstandelijke beperking bij ouders. In deze gevallen is er naast onderwijs een vorm van diagnostiek en/of behandeling nodig om schooluitval te voorkomen. Het EC zoekt dan de samenwerking met een van de samenwerkingspartners binnen de GGZ. De behandelingen kunnen eventueel op school en/of onder leiding geboden worden.

3.3.3. Afwijken van de onderwijstijd

Het uitgangspunt is dat alle jongeren naar school gaan, helaas lukt dit niet altijd in de praktijk en zijn er jongeren die voor langere of kortere tijd niet het volledige lesprogramma volgen. In zulke gevallen is er een afwijking van de onderwijstijd mogelijk. Vanuit de onderwijsinspectie worden verschillende categorieën gehanteerd. Het kan

gaan om medische redenen, als behandeling voorliggend is of als er sprake is van een residentiële opname. Wanneer er om andere redenen niet volledig aan het onderwijs deelgenomen kan worden, dient het CvB een aanvraag in bij de onderwijsinspectie voor afwijking van de onderwijstijd. Het doel hierbij is dat een leerling de benodigde ondersteuning krijgt zodat hij/zij vervolgens zo snel mogelijk weer volledig kan deelnemen aan het onderwijs.

3.3.4 Zorgmelding

Als een leerling in zijn/haar ontwikkeling wordt bedreigd, de gezinssituatie onveilig is of wanneer hulpverlening in het vrijwillige kader niet toereikend is, zal dit worden besproken in het CvB en kan besloten worden om een zorgmelding te doen. De zorgmelding wordt gedaan door de SMW-er. Ouder(s)/verzorger(s) en leerling worden hiervan op de hoogte gesteld.

Hoofdstuk 4. Ambities

In de vorige hoofdstukken hebben we de ondersteuningsstructuur van het Educatief Centrum beschreven zoals die nu vormgegeven is. In dit hoofdstuk zullen we beschrijven wat onze ambities zijn binnen de basisondersteuning, de aanvullende ondersteuning en de intensieve ondersteuning. Het is noodzakelijk om de ondersteuningsstructuur te verstevigen vanwege de complexiteit van de doelgroep op het EC. Er is vaak sprake van een hoog schoolverzuim (al dan niet in het verleden), diverse gedragsproblematiek op school, thuis en/of in de vrije tijd en bij een groot deel van de leerlingen speelt motivatieproblematiek een grote rol. De problemen spelen vaak al geruime tijd, regelmatig is het ondanks de eerder ingezette hulpverlening niet gelukt om een leerling uit een negatieve spiraal te halen. Dit heeft dan geleid tot veel schoolwisselingen, uithuisplaatsingen, negatief afgeronde begeleidings- of behandeltrajecten en in sommige gevallen het in aanraking komen met justitie. Om dit negatieve patroon te doorbreken is een continue afstemming op de onderwijsbehoeften van de leerlingen noodzakelijk, dit vraagt maatwerk. Dit is alleen mogelijk als we deze afstemming zien als een dynamisch proces waarbij we kritisch blijven of dat wat we bieden op dit moment aansluit bij de leerlingen. Vanuit dat oogpunt zijn onderstaande ambities voor de toekomst vastgesteld. We realiseren ons dat deze ambities aan veranderingen onderhevig kunnen zijn.

4.1 Basisondersteuning

4.1.1 Pedagogisch klimaat

Op dit moment zijn we als team bezig met teamcoaching, het doel is om hier een teambreed gedragen visie uit te ontwikkelen. Hieruit volgt een professionele standaard. Op dit moment zijn er op het gebied van het pedagogisch klimaat veel werkzame ingrediënten aanwezig. Deze zijn te herleiden naar onderdelen van HGW, Positive Behaviour Support (PBS) en Non Violent Resistance (NVR). Het is van belang dat we deze gaan duiden en verder ontwikkelen zodat onze werkwijze inzichtelijker wordt en daarmee ook overdraagbaar. Dit zal zich uiten in gedrag van medewerkers in de bejegening van de leerlingen, dat zich ontwikkelt van onbewust bekwaam naar bewust bekwaam.

4.1.2 Aanpassingen binnen het onderwijsaanbod: gericht op variatie en vergroten van vaardigheden

Onze leerlingen zijn vaak vastgelopen op hun vorige scholen. Vaak beschikken zij (nog) niet over de juiste vaardigheden om te kunnen functioneren binnen een schoolse setting of op de arbeidsmarkt. Om die afstand te verkleinen, is het noodzakelijk dat er binnen ons onderwijsaanbod meer aansluiting gevonden wordt bij de motivatie van de leerling. Te denken valt aan meer variatie binnen het programma, zoals roulatie binnen de interne stagebedrijven, het volgen van oriëntatieprogramma's in de ISB's voor leerlingen uit de V-ROC klassen, het ondernemen van (maatschappelijke) excursies of het bezoeken van bedrijven. Kortom, activiteiten die de leerling meer kunnen motiveren. Daarnaast zal in ons huidige onderwijsaanbod explicieter aandacht moeten zijn voor het aanleren van vaardigheden die benodigd zijn om te kunnen functioneren op een vervolgopleiding of op de arbeidsmarkt. Dit kan bijvoorbeeld concreter worden aangeboden door middel van gedragstrainingen. Hier is reeds een start mee gemaakt door het aanbieden van de ART-training, waarin o.a. sociale vaardigheden aan bod komen.

4.1.3 Ondersteuning in het ISB en in de klas

Om leerlingen naar school te laten komen en hen de bovengenoemde vaardigheden explicieter aan te leren, is het naast het aanpassen van het onderwijsaanbod noodzakelijk dat er meer uitvoerende zorg aanwezig is binnen een ISB of een klas. In het schooljaar 2019-2020 is gewerkt met een pilot "Klas als werkplaats" waarbij er een ambulante hulpverlener gekoppeld werd aan een ISB. Deze hulpverlener ondersteunde in de klas op allerlei vlakken. Te denken valt aan praktische zaken, contact met het (hulpverlenings)netwerk, individuele gesprekken met de leerling en het coachen van de ISB-er op het expliciet aanleren van vaardigheden. Merkbaar was dat de aanwezigheid en motivatie van deze leerlingen toenam, het perspectief voor leerlingen duidelijker werd en het meer zichtbaar werd dat leerlingen zich ontwikkelden op gebied van werknemersvaardigheden. Door de hulpverlening direct te koppelen aan het schooldoel, ervaren de leerlingen dit als een laagdrempelige vorm van hulpverlening. Dit kan hen direct helpen bij het werken aan hun eigen perspectief. Hierdoor stellen zij zich vaak meer meewerkend op dan wanneer er externe hulpverlening wordt aangeboden of opgelegd.

4.1.4 Psycho-educatie aan het team

Het onderwijsaanbod binnen het EC is vooral gericht op perspectief bieden. Dit sluit voor een groot gedeelte goed aan bij de doelgroep, omdat dit vaak wordt gezien als een echte nieuwe kans binnen het onderwijs. De motivatie/verzuimproblematiek blijft echter groot. Dit vraagt van de docenten en ISB-ers meer kennis en

vaardigheden op didactisch en pedagogisch gebied. Door middel van verschillende trainingen wordt hier al aandacht aan besteed, te denken valt aan: handelingsgericht werken, psycho-educatie over diverse ontwikkelingsstoornissen, motiverende gespreksvoering, veilig vakmanschap (gericht op het verminderen van agressie). De volgende stap die we willen zetten, is dat deze verschillende vormen van kennis verder geïntegreerd wordt in de klassensituatie. Wat hiervoor nodig is, is coaching vanuit de gedragswetenschappers en IB-er, meer uitvoerende zorg in de klas/het ISB en het opzetten van intervisiegroepen binnen de verschillende afdelingen.

4.1.5 Verzuimprotocol en verzuimcoördinator

Verzuim is een groot aandachtspunt binnen het EC. Wij zijn verplicht om het verzuimprotocol vanuit leerplicht te volgen. Hierbij gaat het vooral om de stappen en sancties die op verzuim volgen. Om het verzuim verder terug te dringen en preventief in te grijpen is er daarnaast ondersteuning voor de leerling en het systeem daaromheen noodzakelijk. Hiervoor is gerichte aandacht vanuit de docent/ISB-er nodig, al dan niet met ondersteuning van een ambulante hulpverlener gekoppeld aan de desbetreffende klas of ISB ("Klas als werkplaats"). Hierbij is een nog intensiever contact met de ouders en netwerkpartners essentieel. Het is belangrijk om de daadwerkelijke bron van het verzuim sneller te achterhalen en direct actie te ondernemen bij verzuim. Te denken valt aan zo snel mogelijk op huisbezoek gaan, in gesprek gaan met leerling en ouders of zelfs, in uitzonderlijke gevallen, leerlingen thuis ophalen. Een van de interventies zou kunnen zijn dat er een intensieve jongerencoach van het wijkteam wordt ingezet die een leerling ondersteunt bij het daadwerkelijk uit bed komen en de gang naar school te maken.

4.1.6 Ouderbetrokkenheid verhogen

Op het EC wordt de betrokkenheid van ouders/verzorgers bij hun zoon/dochter als zeer belangrijk ervaren. Wij houden ouders/verzorgers structureel op de hoogte van de voortgang en nodigen hen regelmatig uit voor voortgangsgesprekken en thema avonden. Tevens vinden er op indicatie huisbezoeken plaats. Uit een afgenomen leerklimateam onderzoek (2020) geven leerlingen echter aan dat zij vinden dat ouders te weinig aanwezig zijn op school. Ook medewerkers van het EC ervaren dat niet alle ouders altijd betrokken zijn bij het onderwijs van hun zoon/dochter. Vanuit het EC is daarom een werkgroep opgericht om de ouderbetrokkenheid te verhogen en er worden de mogelijkheden bekeken om een ouderraad op te richten.

4.2 Aanvullende ondersteuning

4.2.1 Trainingen en begeleiding op indicatie

Binnen het EC is er al een start gemaakt met trainingen en begeleiding van individuele leerlingen. Wanneer binnen de CvB geconstateerd wordt dat een leerling meer begeleiding nodig heeft dan binnen het basisaanbod mogelijk is, wordt er een plan gemaakt wie deze aanvullende ondersteuning kan bieden. Vaak betekent dit dat er bijvoorbeeld een individueel begeleidingstraject wordt opgestart door de GW-ers, IB-er of SMW-er. Hierbij is het belangrijk dat het kunnen functioneren binnen de klas of het ISB voorop staat. De individuele trainingen en begeleiding kunnen gericht zijn op boosheid, faalangst, zelfbeeld, probleemoplossende vaardigheden.

4.3 Intensieve ondersteuning

4.3.1. GGZ-hulpverlening binnen de school

De leerlingen op het EC hebben vaak meerdere schoolwisselingen doorlopen. Regelmatig heeft de vaak ingezette hulpverlening nog niet tot gedragsverandering geleid. Bij een deel van onze leerlingen is er ook sprake van psychiatrische problematiek die niet onderkend is of waar nog niet de juiste behandeling/begeleiding voor heeft plaatsgevonden. Dit kan het schoolfunctioneren in ernstige mate belemmeren, in sommige gevallen betekent dit dat behandeling voorliggend is op onderwijs. Bij deze leerlingen is het belangrijk dat dit alsnog zo snel mogelijk wordt ingezet. Samenwerking met een GGZ-instelling is hiervoor noodzakelijk, zodat vlot kan worden doorgeschakeld naar de juiste zorg. Deze samenwerking is daarnaast ook belangrijk voor leerlingen bij wie onderwijs en behandeling samen moeten gaan, om uit een negatieve spiraal te komen dan wel verdere achteruitgang in het functioneren te voorkomen. Daarin willen wij het verschil maken met eerder ingezette behandeling: wij willen deze zorg dat laagdrempeliger aanbieden door de behandelaar onderdeel te laten zijn van de school. Hierdoor kan de behandeling direct gekoppeld kan worden aan schoolse doelen.

Tot slot

Een schoolondersteuningsprofiel is nooit af. School en plannen blijven in ontwikkeling. Aan het eind van elk schooljaar vindt er een evaluatie plaats. Op grond van deze evaluatie kan het profiel worden bijgesteld. Ons streven is dat we elke leerling door maatwerk een passende plek kunnen geven binnen onze school. Een plek, waar voldoende zorg en begeleiding wordt gegeven zodat al onze leerlingen een fijne schooltijd hebben en ze vervolgens een plekje op de arbeidsmarkt kunnen bemachtigen. Perspectief Werk(t)!